

Tandvård under narkos

Du vet att du måste göra något åt dina tänder. Försöken att gå till tandläkaren har varit många. Men du är så rädd att du inte vågar låta någon titta i din mun. Det finns en utväg – sov hos tandläkaren.

Många som är rädda för att söka tandvård vet inte varför det har blivit så. Det har börjat med en obehagskänsla och sedan har man besökt flera tandläkare som lovat att det inte ska göra ont, vilket det sedan ändå har gjort. Risken är stor att man inte litat på nästa som säger att behandlingen ska gå bra och så hamnar man i en ond cirkel, säger Sture Friedner, tandläkare på Narkoskliniken AB i Stockholm.

Munnen är känslig

Under sina 30 års arbete med tandvårdsrädsla har Sture Friedner mött allt från personer som lider av lättare sprutfobi till dem som upplever dödsångest så fort de kliver innanför dörrarna till tandläkaren. Ungefär hälften av befolkningen tycker att det är obehagligt att gå till tandläkaren och upp till fem procent är gravt tandvårdsrädda.

– Det finns lika många förklaringar till varför man blir rädd för tandläkaren som det finns tandvårdsrädda. Det kan röra sig om upplevelser som barn, till exempel att föräldrarna i sin desperation över att barnet inte äter har tvingat in skeden i munnen. Munnen är en av våra känsligaste kroppsdelar. Det ingår i våra grundläggande instinkter att skydda den från fara och intrång. Men det kan också röra sig om möten med okänslig tandvårdspersonal. De obehagliga situationerna kan ligga så långt tillbaka att man inte minns dem.

Tandvårdsrädsla kan ta sig uttryck på olika sätt. En del är rädda för borrarljud andra för smärta. En mycket vanlig reaktion är kväljningar. Att man inte klarar av att ha ett instrument i munnen utan att kräkreflexen utlöses.

– Det är ett mycket vanligt problem. Hälften av våra patienter har kväljningsproblem.

Terapi, hypnos och narkos

På Narkoskliniken har man specialiserat sig på att behandla tandläkarskräck eller tandvårdsrädsla som tandläkarna föredrar att kalla det. Rädslan kan behandlas med så kallad beteendeterapi eller hypnos.

- Men ofta är patienterna i så akut behov av hjälp med sina tänder att vi måste åtgärda det innan vi tar tag i rädslan, säger Sture Friedner.

Då går det att få tandvård under narkos. Beroende på hur mycket som behöver göras väljer man antingen lång- eller kortnarkos. Under kortnarkos kan man ta röntgenbilder och laga enstaka tänder. Med den längre varianten sover man i flera timmar och tandläkaren hinner utföra större ingrepp. Oftast räcker det med en lång narkos för att åtgärda allt som behövs göras.

– Fördelen är att patienten sover och slipper känna vad vi gör i hans eller hennes mun. Vi har dessutom möjlighet att utföra en bättre vård genom att vi inte behöver ta hänsyn till patientens reaktion, säger Sture Friedner.

Patienten bestämmer

Allt som sker under besöket är i samförstånd med patienten. Sture Friedner betonar hur viktigt det är att patienten känner att det är han eller hon som bestämmer.

– Många som kommer till Narkoskliniken AB vill absolut inte veta vad vi gör i deras mun och då får vi respektera det. Då kommer vi överens om vad vi ska åtgärda men berättar inga detaljer varken före eller efteråt.

– I varje specifikt fall måste man känna av hur personen reagerar och vad vi kan göra för att underlätta obehaget. Vissa patienter klara inte av att närma sig tandläkarstolen så då börjar vi med att öva på det. Spruträdda kan få lustgas för att känna sig lugnare innan vi sprutar in sömnmedlet, säger Sture Friedner.

Social isolering

Förutom problem med tänderna kan rädslan föra med sig andra besvär och sjukdomar. Om tänderna är så dåliga att man inte kan tugga maten är det inte ovanligt med mag- och tarmproblem. I värsta fall kan inflammationer i munnen sprida sig och sätta sig på hjärtklaffen. Men det största problemet många upplever är social isolering.

– Ingen vill visa upp en ful illaluktande mun därför slutar man att le och undviker alla kontakter med nya människor. Det innebär ett stort psykiskt lidande och handikapp för många, säger Sture Friedner.

Har man inte varit hos tandläkare på 15 år kan kostnaderna för besöket givetvis bli höga. Förutom behandlingen tillkommer narkosen som kostar mellan 1000 – 7000 kronor beroende på vilken narkos man får. Men om man har ett stort uppdämt behandlingsbehov orsakat av tandvårdsrädsla går det att få både behandling och terapi inom landstingets högkostnadsskydd. Då betalar man själv max 900 kronor. Kostnaden för narkos ingår dock endast i undantagsfall i högkostnadsskyddet.

Camilla Nilsson
Kroppsjournalen.se